

„21 В СИНЬО“ и „ПЪТУВАНЕ В СИНЬО“

Визуална композиция, форма и цвят в дизайна

гл.ас. д-р Иванка Добрева-Драгостинова

РЕЗЮМЕ

Разширеното резюме съдържа 61 стр., от които 47 стр. текстова част, 12 стр. илюстративна част и 2 стр. библиография. Описва теоретичната рамка и процеса на реализиране на изложбите „21 в Синьо“ и „Пътуване в синьо“, представящи изследователски и артистични търсения на автора на границата между дизайна и визуалните изкуства. Представя методическия апарат и свързаната с него експериментална част по изграждането на два творчески цикъла, изследващи принципите и възможностите на визуалната композиция. В разширеното резюме са включени 33 моливни ескиза, 30 цветни композиции, 41 графични композиции.

Личен мотив за тези търсения е разбирането, че за да се усъвършенстваме като преподаватели е важно да можем да прилагаме нови методи и модели. Да изследваме вариации от възможности, да имаме нагласа за познаване и възприемане на различни гледни точки, да прилагаме инструменти, характерни за различни от нашата област направления, да работим върху себе си и да бъдем готови да посрещаме нови предизвикателства.

Методическият апарат, използван в процеса на разработка на творческия проект включва:

- експериментално изследване, постигнато по пътя на създаване на композиции – ескизи, цветни живописни композиции, цветни графики;
- прилагане на подхода за латерално мислене в хода на работа, чрез поемане пътя на предизвикателството на нетипични характеристики и случайни комбинации от форми;
- теоретично търсене със средствата на проучване и изследване от различни гледни точки на принципите на формоизграждането, композицията, цветознанието;
- аналитичен подход, посредством подлагане на анализ на постигнатото в експерименталното изследване от гледна точка на теорията на визуалната композиция.

ТЕОРЕТИЧНА РАМКА НА РЕАЛИЗИРАНИЯ ТВОРЧЕСКИ ПРОЕКТ

Творческият проект е насочен към задълбочено изследване, разкриващо и осмислящо възможности и закони на композицията, правейки паралел между визуалните изкуства и дизайна. Процесът и постигнатият резултат се базират на два аспекта. От една страна това са теорията на композицията, формоизграждането и цветознанието, и от друга - методът за латерално мислене. Основна насока на този тип мислене е да се търсят отговори от типа не „какво е“, а „какво може да е“ и да развие пълния потенциал на творческия процес.

Избор на работен формат – предпочетен е квадратът, защото сам по себе си не притежава насоченост и оказва минимално въздействие на напрежението в композицията, поместена в него. Той предполага към една задача да се подходи по различни начини, което е и цел на творческия експеримент.

Теоретични бележки върху проблеми на композицията

▪ Елементи на композицията

Включени са основни категории форми, линия, контрастът като основна зависимост между елементите в композицията. В дизайна винаги има комплексност от визуални стимули и напрежения. Отделните обекти не могат да бъдат разглеждани извън контекста на средата (фона), с която кореспондират.

▪ Организация на елементите в композицията

В природата явленията и обектите са структурирани, взаимно обвързани, циклични и сме настроени да търсим и разчитаме на тази организация и логика. Обърнато е внимание на основни принципи в организацията на елементите в композицията – симетрия и асиметрия, доминанта, метрум и ритъм.

▪ Теория на цвета

Цветът е едно от основните и изключително силно въздействащи средства на дизайна. Чрез него може да се постигне или промени определено въздействие, да се предадат идеи и послания, да се повлияе на психологическата нагласа и качество на взаимодействие човек - среда.

Обсъждат се проблеми на цветознанието – параметри на цвета, роля на цвета в композицията, синтез и взаимодействие на цвета с другите изразни средства - формát, позиция в равнината или пространството, фон, форма, контрасти и т.н.

За да се постигне хармония и утилитарност, в дизайна изразните средства се използват с мяра. В творческия експеримент изразните средства също са ограничени, като цветовата палитра е съсредоточена в студения спектър с преобладаване на синьото. За да се придаде характер, звучност на една визуална композиция, то тя е необходимо да притежава доминиращи стойности, да излъчва напрежение, което се постига чрез контрастите.

▪ Принципи на композицията

Разгледани са средствата за постигане на хармония в композицията – съподчинение, напрежение, единство, равновесие, съразмерност, родство. Характерно за дизайна е, че влияе на потребителите в сферата на емоционалното, едновременно със своята утилитарност, с конструктивния си характер и с естетическите си качества. Симбиозата между тези въздействия е от изключително значение. Дизайнерският подход включва прецизно осмисляне на всеки един елемент като част от цялото и на цялото, подчинено на взаимоотношенията между отделните части.

ТВОРЧЕСКИ ПРОЦЕС

Творческият проект осъществява задълбочено емпирично изследване за разкриване на възможности и осмисляне на законите на визуалната композиция:

В процеса на работа са проучени отделни явления на формата, при различни композиционни похвати, изследвани са взаимодействия и съоставки между различни категории форми. Постигнатите резултати от експериментите с визуалните стойности са подложени на анализ. Създадени са предпоставки за по-нататъшно развитие на изследването и насочване към възможности за приложение.

Използваните изразни средства са силно декоративни и до голяма степен се дистанцират от натурата, но приложените композиционни похвати са обусловени от закономерностите и структурите в природата. Ефектът на преодоляване на символиката

и въздействието на цветовете от синята гама е целенасочено търсен и е част от творческото предизвикателство. Стопянето на колорита и обвързването с природата е постигнато чрез различни композиционни и смислови похвати.

Графичните композиции изследват взаимодействието на неориентираната форма с останалите категории елементи. Като мотив, който присъства във всички, е неориентираната форма, изграждаща доминанта, обвързана със символиката на слънцето, нашият неизменен източник на светлина, топлина, енергия, живот. Серията моливни графики е повлияна от планинския релеф и богатството на равнини и планове. Търсен е контраст между въздушността на небето, източника на светлина и нейното разпространение, и насочеността на твърдите земни форми.

Композициите, изпълнени с маслени бои, са издържани в студената гама с преобладаващо синьо и негови нюансни съчетания. Извършеният цветови експеримент показва богатството на ползваната палитра. Въпреки преобладаването на сините, цялостното впечатление не е на студено излъчване, лишено от жизненост. Преодоляна е и зависимостта, определяща синьото като технологичен цвят и цвят свързан със създадения от човека материален свят.

Натурата – търсено е създаване на впечатление за връзка с природата и разнообразния релеф на България, въпреки ограничената цветност, която не съвпада с реалната и липсата на пряко пресъздаване на натурата. Постигнато е чрез различни композиционни похвати при използването на шесте категории форми. Противопоставянията между отделните елементи и техните характеристики и ритъмът на който са подчинени взаимоотношенията между формите, следват закономерностите в природните структури. В един и същи формат, с едни и същи средства, но с различна степен на контраст между формите, техните насочености и взаимодействие с границите на работния формат, е демонстрирано богатство на композиционни възможности.

Зрителят - постигнатите решения развиват възможностите на композицията поетапно и многопластово. Те не са разработени всяко едно само за себе си, а следват изследването на даден аспект. Въпреки това поливариантността добива своето пълно значение в процеса на наблюдаване от страна на зрителя. Съвсем съзнателно, разработените композиции не са наименувани. Озаглавяването им би довело до стесняване на границите на въздействие. При общуването на зрителя с композициите няма правилен път за тяхното разбиране, както и при комуникирането с дизайна. Композициите не показват това което е изобразено, а това, което всеки от зрителите би могъл да открие в тях.

В основата на визуалния порядък стоят познанията за закономерностите, породени от два основни фактора – структурата в природата и законите на зрителните възприятия. В хода на работа са застъпени и двата, като взаимно се преплитат и противопоставят, преодолявайки на пръв поглед нелогични зависимости и неразрешими провокации.

Реализиран е процес на творческа игра, базиран на теорията, но инициран до голяма степен от случайността и приемането на предизвикателства, целящ надхвърляне на познатото и осъзнатото като проблем.